

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

Pp
(Hely)

1944. III. 16.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

628.1

Hely

Idő

"144/194"

Személy

Mátyás király palotájától Káposztásmegyorig

Az európai nagyvárosok minden lakója a statisztika adatai szerint naponta legalább százötven-kétszáz liternyi vizet fogyaszt. A tisztálkodás, a csatornázás meg az ipartelek vízfogyasztása mellett jóformán elenyésző az a vízmennyiség, amelyet a szó szoros értelmében „elfogyaszt”, azaz megiszik a városi ember. A vízműnek mégis a legtisztább, ivásra és főzésre alkalmas vízzel kell megterhelnie a csövezetékét, mert a közegészségügyi követelmények a többi célra is fertőző csirákot mentes, káros ásványi vagy szerves alkotórészeket nem tartalmazó vizet engednek csak a lakosság kezébe.

A svábhegyi források vize

Mi, magyarok és közülünk, különösen mi, budapestiek, büszkék lehetünk arra, hogy nagy királyunknak, Mátyásnak világhírű budai palotájában pompás ivóvizet szolgáltató vízvezeték működött. Udvari történetírójának, Bonfini-nak reánk maradt egyik munkájából tudjuk, hogy diszes ércút állott: Mátyás király palotájának egyik udvarán, csillogó márványmedence közepén. Az óiasz történetíró szerint mintegy nyolc stádiumnyi (mai mértékegységünkben másfél kilométernyi) távolságból jutott ide a víz. Ólomból és szurokkal bevont fából készült vezetékben csörgözött a palota udvarára a messziről jövő tiszta víz. Szakemberek ugyan tulságosan csekélynek találják a Bonfini-

megadta távolságot. Azok a svábhegyi források, amelyeknek összegyűjtött vizét erre a célra fel lehetett használni, legalább két kilométernyire esnek a Vártól. A lényeg mégis az, hogy valóban elvezethették néhány ma is meglévő forrás jó vizét az európai tudósok legjobbjaik magában foglaltó budai udvar kútjába.

Az országunknak annyi más kincsét elpusztító másfélévszázados török uralom megkímélte nagy királyunk vízvezetékét, amiben valószínűleg nagy része volt a muzulmánok vallási mosakodásainak. Budavár visszafoglalásakor azonban megsemmisült a magyar művelődéstörténetnek ez az érdekes emléke. A királyi palota vízvezetékétől Káposztásmegyorig hosszú és fáradságos volt az út. Közben a tizenhatalmadik század elején sikerült fenyőfacsövekben és ólomcsövekben a Krisztinavárosra és a Vármezőn át újból felvezetni a svábhegyi források vizét a Várba.

Pest vízműve a Kossuth-téren

A Duna másik partján fekvő testvérváros lakossága sokáig csak a házak udvarán ásott kutaknak vagy a Dunának nyers vizét használta. Hogy különösen ez az utóbbi mennyire nem volt megfelelő, arról a sűrűn fellépő kolerajárványok és tifusz megbetegedések tettek szomorú tanúságot. Sok tervezettségbe, tanácskozásba és vitakozásba került, amíg végül kerek hetvenöt esztendővel, ez előtt megépül-

tetett Pest város első vízműve a mai Kossuth Lajos-téren. A Duna nullapontja alá két és fél méternyi mélységre süllyesztették ennek a gőzgépek által hajtott szivattyúk segítségével működő vízműnek a kútjait.

Pest városának ez az első vízműve olyan kelendő vizet szolgáltatott a kifolyócsapoknál, hogy hamarosan bővítésre került sor. Akkoriban bizony nagy összegnek számított az a mintegy két és félmillió forint, amelybe további három kútnak a fúrása, újabb gépek beszerzése és két kőbányai víztároló medence építése került. Mai felfogásunk szerint nehezen érthető, hogy amikor később még több vízre volt szükség, nem üzemeltetéssel segítettek a panaszokon, hanem egyszerű szivattyúzás révén nyers dunavízzel higitották fel a kutakból származó jóminőségű ivóvizet. Természetes következménye volt a dolognak, hogy a megnövekedett vízmennyiség sokkal silányabb minőségűvé vált a régebbinél.

Tizenöt esztendő pergett le az időnek gyorsan rohanó kerekén, amíg Budaujlok mellett megépülhetett a budai oldalnak első vízműberendezése. Közben megszületett Budának, Pestnek és Óbudának egyesüléséből Budapest székesfőváros, amelynek hatóságai megindították a végleges vízmű tervezésének és építésének előmunkálatait.

Vízmű a mai Országháza helyén

Érdekes véletlen, hogy Pest városának első vízművét éppen Budapest székesfőváros szépülése céljából kellett eltüntetni. Hajóhivatali térnek

neveztek akkoriban a vízmű előtti térséget. Építészeti szakértők javaslatára a hatóságok ezt a területet jelölték ki a Steindl-tervezte pompás új Országházépület helyéül. A világhírűvé vált gótikus palota megszületése érdekében halálra kellett tehát ítélni azt a vízszolgáltató berendezést, amelynek tizenhatalmadik században készültől köszönhette ivóvizét Pest város lakossága. A betömött kutak és leszerelt gépek helyére került az országház, a vízmű pedig a mai Markó-utca sarkára költözött.

Azt a vízművet, amely napjainkban látja el a milliónyira duzzadt fővárosi lakosságot kifogástalan minőségű, jóízű ivóvízzel, a vízművek első igazgatójának tervei alapján 1893-ban kezdték megépíteni és több, mint tíz esztendeig tartott, amíg teljesen befejezték ezeket a munkálatokat. A dunaparti kavicsrétegek természetes úton megszürt vizet használják fel a hatalmas méretű csövezeték ellátására és korszerűen berendezett vegyi és fizikai laboratóriumban ellenőrzik állandóan, hogy a termelt víz megfelel-e a közegészségügy és az ipar minden követelményének. A régebbi gőzüzem helyett ma elektromos áram segítségével hajtják a gépeket és nyersalajmórtos berendezés szolgál tartalékul arra az esetre, ha ideiglenesen zavar állna be az elektromos áramszolgáltatásban.

1931-től 1942-ig tartott a budai második vízmű építése, amelynek segítségével az időközben megnövekedett vízszükségletet is el tudták már látni a főváros vízművel.

A hetvenöt éves születésnapját ünneplő pesti vízmű hatalmas arányú

fejlődését néhány érdekes statisztikai adat világítja meg a legjobban. A negyedmillióról több mint egymillióra megnövekedett lakosság egymagában is mutatja, mennyivel nagyobb teljesítménnyel kell ma dolgoznia ennek a fontos üzemnek. A mai Országház helyén állott egykori vízmű naponta nyolcezer köbméter vízzel tudta a várost ellátni. Fővárosunk vízműve jelenleg majdnem negyven-szer akkora vízmennyiséget teremt elő. A múlt esztendőnek legmelegebb napján háromszázharmincezer köbméternyi víz folyt ki a szomszagos város tömérdek csapján. Érthető ennél fogva az is, hogy az eredetileg alig hatvan kilométernyi csőhálózat ezerháromszázhatvan kilométernyi hosszúságú csőkégyővé növekedett, a régi vízmű tizenkilencezer forintot költő költségvetése helyett pedig kevesen tizenkilencmillió pengőt költ a főváros arra, hogy minden lakosának, üzemének és gyárának pompás vize legyen a napnak bármelyik percében. A magyar mérnök büszkén tekinthet arra a hosszú útra, amely Mátyás király egykori budai palotájának vízvezetékétől a mai korszerű vízműig elvezetett.

Dr. Finály István.